

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Hajnal-utca 2.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.
Félévre 4 „
Negyedévre 2 „

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Luria Bernát esete.

Trefort Agoston a magyar kormány Figarója Figaro itt, Figaro ott, Figaro mindenütt. Ő az egyetlen miniszter, a kire ráillik ez a kissé drasztikus kifejezés, hogy minden lében kanál. Azt mondják róla, hogy ultramontan katolikus, de azért a kalvinisták bankettjén iszik a protestantizmusért. Azt is mondják róla, hogy vallási tekintetben liberális, sőt ezt maga is nyíltan vallja; de azért a vallások egyenjogosítását kimondó törvényt Irányi Dániel tizenöt éve hiába sürgeti nála; az a felelete, hogy non possumus; azt tartják felele, hogy kiválóan finomult jogérzete van; de azért a katolikus alapok és alapítványok ügye hosszas miniszterkedésének ma is tengeri kigyója.

Szóval ő exczellenciájáról mindenki tart valamit: kartársai és pártja nagy tudósnak mondják; az akadémikusok kitűnő miniszternek; a katolikus papság jó protestansnak; a protestansok exczellens katolikusnak; a tanítók és tanárok jeles vallásügyérnek; az egyházi férfiak a közoktatás páratlan buvárlójának; az iparosok utólérhetlen jogásznak; a jogászok fáradhatlan iparosnak hirdetik őt.

Hja! ő mindenhez ért, mindenhez hozzászól. Ha nem beszélhet, nyílt leveleket ír; ha arra is ráunt, rendeleteket ad ki. Most is itt fekszik előttünk egy, mely egyik »liberális« napilapunk szerint azon kérdés megítéléséhez bir nagy horderővel: »tartozik-e izraelita földbirtokos katolikus egyházi illetékeket fizetni?»

Nem a filosemitismus vagy antisemitismus szempontjából, de általános jogi, társadalmi, vallási és erkölcsi szempontból tekintve a dolgot már ki kell nyilatkoztatnunk, hogy az, a mit az illető napilap »kérdés«-nek nevez, tulajdonképen rég megvitatott valami: tehát egyáltalában nem kérdés.

A felelet igen egyszerű rá: nem tartozik. Nem tartozik pedig azért, mert a régi magyar magánjog szerint, eltekintve a főpapi általános és különös, továbbá a primási, káptalani és szerzetesi jogoktól, melyek eminenter közjogi természetűek, csak a tizedjog és az ezzel kapcsolatos, s a lelkész által szokásjog alapján követelhető nyegyed, nyolczad, vagy tizenhatod iránti joga a katolikus papságnak esik magánjogi elbírálás alá: kegyuri vagy pártfogói jogok, párbér s egyéb egyházi illetmények már szorosán az egyházjog körébe tartoznak és semmiféle törvény nincsen arra, hogy a katolikus egyház az izraelita hitközségek kötelekébe tartozó egyén fölött vallási szertartással és egyházi ügyekben rendelkezési joggal birjon. Nincsen törvény arra, hogy katolikus pap a zsidótól, csak azért mert zsidó, katolikus egyházi illetményeket bármí alapon és bármí jögon követelhessen.

De van az ellenkezőre. Ugyanis régibb törvényeink már az urbéri- vagyis jobbágy birtokhoz fűződő, magánjogi természetű egyházi terhek alól mentesítik a »ráczt, oláhot, orosz és más görög szertartásukat«. Igaz, hogy a zsidót nem; de még az 1840. XXIX-ik törvényczikk szerint a zsidót polgárul sem tekintették, birtokot nem szerezhetett, e szerint a birtokhoz kötött egyházi illetmények alól való mentesítés ő rá erővel nem hatott. Az egyenjogosítási törvény »a ráczt, oláhok, oroszok és más görög szertartásakkal« egyenjogúvá tevő polgárilag a zsidót, világos és önként következik, hogy azok polgári jogát a zsidót is teljes mértékben megilletik, vagyis, magánjogi természetű egyházi szolgálmányok alól őt is mentesítik.

Az annál természetesebb és világosabb mivel a zsidónak a katolikus egyház alá való vallási alárendeltségét még azon régibb törvényeink sem mondják ki, a melyek a zsidók vallását csak túrtnek ismerik el s a zsidóságra nézve még helyhez kötöttség szempontjából is intézkednek.

Már pedig, miután a zsidó vallása csak túrt vallás s ezen vallási minőségében az izraelita hitközségek tagjait katolikus egyházi vagy papi szolgálmányokra egyetlen törvény sem kötelezi: miután az emanczipacionális törvény a zsidóságot az ország többi lakósaival csak politikai és polgári jogok tekintetében egyenjogosította, s abban »egyházi és vallási járandóságokról egy szó sem foglaltatik« — e szerint az emanczipacionális törvény a zsidóság vallási viszonyait szabályozó törvényeket egyáltalában nem érinti; s z ó s e m f é r h e t h o z z á, hogy:

midőn sem a protestansok, sem a görög keleti egyesült és nem egyesültek »ráczt, oroszok és szerbek« magánjogi természetű egyházi illetmények alól mentesek voltak;

midőn a törvény illetén kötelezettséget a zsidóságra soha sem rótt;

midőn az egyenjogosítási törvény a zsidóság vallási viszonyait szabályozó törvényeit nem érinti; azokat sem nem korlátozza, sem ki nem terjeszté:

a zsidók katolikus egyházi és vallási illetékeket fizetni egyáltalában nem tartoznak.

Az, a ki ezt még kérdésnek tartja; az, a ki ezt még a zsidóság ellen vitatja, nem egyebet teszen, mint világos törvényt sértés mellett az antisemitismus üszkét hinti szertesztét az amugy is fölzaklatott hazában.

Hogy e tekintetben Trefort Agoston ur, a kormány tagja, a vallás- és közoktatásügy-miniszter jár elől; az, a ki a mult évben Pozsonyi

ban az antisemitismus üzelmeit oly kérlelhetetlenül iélte el, ez szinte hihetetlennek látszanék, ha a következő rendelet tényleg nem általa lenne aláírva.

A rendelet így szól:

„Mult évi november hó 17-én és folyó évi január hó 24-én kelt felterjesztéseire vonatkozólag, a közlemények visszazárása mellett további eljárás végett értesitem a bizottságot, hogy a császárfalvi plébánosnak Luria Bernát elleni papi járandóság iránti ügyében a bizottság által hozott és az alispáni, illetőleg a szolgabírói marasztaló határozatokat helybenhagyó határozatot, tekintettel arra, hogy a kötelezettség folytonos gyakorlaton alapszik és ennél fogva a követelés jogalapja nem kétes, helybenhagyandónak találtam, mert az 1884. szeptember 1-én felvett tárgyalási jegyzőkönyv tartalma szerint a panaszlott maga beismerte, hogy oly urbéri birtokot bir 1870 óta, a mely után jogelőde is fizette a papi járandóságokat, sőt, hogy azt ő maga is egy vagy két évig fizette, de a jelenlegi plébánosnak Császárfaluba jötte alkalmával, 1882-ben megtagadta, tehát nem egy vagy két évig, hanem 10 éven át folyton fizette, mely beismerés által a papi járandóság dologbani minősége megállapítottnak tekintendő lévén, panaszlott azon kifogása, hogy ő a szóban forgó járandóságot, mint izraelita vallásu az egyenjogusítási törvénynél fogva fizetni nem tartozik, nem vétethetik oly kifogásnak, mely által maga a követelési jog vitássá tétethetnék, s ez által a jelen ügyben a rendes bírósági illetőségnek helye lehetne, mert az egyenjogusítási törvény a polgári és politikai jogok gyakorlatáról szól, abban a papi vagy más egyházi és vallási járandóságokról egy szó sem foglaltatik. — Luria Bernát császárfalvi lakosnak hozzám benyújtott felülvizsgálati kérvénye is ide csatoltatik. Budapest, 1885. május 19. Trefort, s. k.»

Nos, ez a rendelet a legképtelenebb jogi és társadalmi abszurdítások halmaza. Együtt van ebbe törvényellenesség, vallási intolerancia, antise-

mitismus és társadalmi és állami rendet felforgató erőszakosság.

Hogy a rendelet ilyen jellemzésében egy cseppet nem tulzunk, sőt hogy mennyire szívesen mérlegeljük az adott tényeket, azt a következőben fejtjük le.

A rendelet szerint, mi állapítja meg a követelés jog alapját? A folytonos gyakorlat, mondja rá a miniszter ur.

Szép és igaz is hozzá, hogy folytonos gyakorlat egyrészt követelések jogalapját állapítja meg, másrészt kötelezettségeket teszen elvitázhatlanná. Ámde a magyar törvények szerint ahhoz, hogy folytonos gyakorlati jogokat és kötelezettségeket szüljön, vagy is, hogy valamely cselekedet folytonos gyakorlat szokása által állandóan kötelezővé váljék, ahhoz — h a r m i n c z k é t e s z t e n d ő s z ü k s é g e l t e t i k, ez lévén nálunk az elévülési és elévítési idő egyaránt.

De a miniszter rendeletében maga elismeri, hogy Luria Bernát, az az zsidó t. i., a kire nézve Trefort ur a katolikus papi járandóságok fizetési kötelezettségét megállapította, csak 1870 óta birja birtokát s a papijavadalmak fizetését már 1882-ben megtagadta, elévülésnek vagy elévítésnek itt árnyéka sincs.

Nem tudjuk, hogy Trefort ur, a ki mindenhez ért, ért e a számoláshoz is. De úgy látszik ez az ő egyetlen gyöngye oldala, különben kitudta volna számítani, hogy 1870-től 1882-ig még csak tizenkét év folyt le, tehát még épen 20 év hiányzik a törvényes 32 évi elidősítéshez.

Az, hogy a papi járandóságokat Luria Bernát-nak a jogelőde is fizette, Luria Bernát ellenében semmiféle kötelezettséget meg nem állapíthat, még azon esetben sem, ha az a papijárandóságokat fizető jogelőd szintén zsidó lett volna is, a mi nem állíttatik, miután pedig a jogelőd katolikus volt, eo ipso tartozott a papjának fizetni. Hiszen ezt minden elsőéves jurista érti már, hogy mindenki

TÁRCZA.

Maimuni és az iszlám.

— Az „Egyenlőség“ tárczája. —

A budapesti rabbiképző intézet egyik legtehetsége-sebb hallgatója dr. Rozenstein Mór e napokban végezvén be tanulmányait és ez alkalommal a fenti czimen bölcsészettudori értekezést irt, melyből a következőket közöljük:

„Oly időben, a melyben a rosszakarat a tudatlansággal egyesülten azon fáradozik, hogy a zsidó irodalomban a más hitűek és véleményűek elleni intoleranciának bizonyítékait fedezze fel, nem lehet időszerűtlennek vagy hiábavalónak mondani a tárgyat, a melynek tisztázásához hozzáfogunk. A tárgy még fontosabbá válik, ha meggondoljuk, miként tekintélyes zsidó részről azon vád hallatszik Maimuni ellenében, hogy ő a zsidók s nem zsidók közti ellentétet, mely a talmudban nyilvánul, czélzatos értelmezések folytán meg élesebbé tette. Mivel tényleges esetek nem idéztetnek és a vád csak általánosságokban mozog, hiányzik minden csatlakozási vagy esetleges támadási pont. Mindenesetre a tudomány érdekében áll, hogy e tárgy tisztázassék. Alkalmunk lesz a következőkben észrevenni, hogy Maimuni hatalmas szellem tudományos kutatásaiban csak a megvilágítandó tárggyal foglalkozik, és hogy a személyeskedés terére csak akkor lép, ha ki akarja mutatni, hogy legkevesebb sem illő, ha az ember a szentség nimbuszával veszi magát körül, oly czélból, hogy a künnállók s be nem avatottak félrevezettes-

senek. Lesz alkalmunk észrevenni, hogy Maimuni, a zsinagóga nagyroptü sasa, csak az igazság fényövezte magaslatain maradoz, és hogy soha az ámitás alatt fekvő talaját nem érinti. Az érdeke mégköveteli, hogy a benne levő homályos pontok megvilágíttassanak, hogy oly helyek, melyek félreesésüknél fogva eddigelé figyelmen kívül maradtak, vizsgálat tárgyává tétessenek. Ennek fontossága leginkább oly rendszerek megbeszélészlénél mutatkozik, a melyek egységes compendiumban összefoglalva nincsenek; a hol a rendszer egyes problémái egyes iratokban szét vannak szórva, a hol tehát az elvált tagokat egymásba kell illeszteni, hogy organikus egész keletkez-zék. Hogy ez organonban aztán valódi élet és szellem lakozik-e, az természetesen attól függ, mennyire tudott a gyűjtő a szerző intentióiba elmerülni, vajjon fel volt-e szerelve a kritikai ítélet iránytűjével mindazon utazásai-ban, hol a mester nyomait fürkészte.

A mi feladatunk is hasonló szempont alá esik; itt sem állunk kész épülettel szemben, a mely csak leírásra szorul, hanem fölépítenünk kell azt a már meglevő anyagból. S mégis könnyebb az eljárás a mi esetünkben, mint más hasonlóknak. Mert Maimuni tárgyunkat illetőleg a legfontosabbat egyik responsumába rakta le, a melynek alapján az épület kiegészítése s tetőzése tetemes nehézségekre sem kerül.

Ha valamely monotheistikus vallás hívője azon helyzetbe jut, hogy más vallás fölött ítéletet mondjon, akkor — ha csak el van látva a kellő objectivitással és elfogulatlansággal, — egyesegyedül az egyes dogmák erkölcsi becsét fogja vizsgálni. A netáni, állítólagos revelatio hi-

csak a saját tényéért felelős. Trefort miniszter ur is bizonyosan nagyon jól tudja, hanem hát véletlenül elfelejtette. Nyilván már a pozsonyi beszéde nyugtalanítá, midőn ezt a famozus rendeletét kiadta.

Nem magyarázzuk tovább a miniszternek sem jogászi feledékenységét, sem a számtanbani gyengeségét, különben az elévülést illetőleg még meg-sugnánk neki, hogy ahhoz szükséges a folytonosság is; már pedig Luria Bernát 12 évi birtoklás alatt a miniszter szerint is csak 10 évig fizetett a volt katolikus papnak. A miből ismét az következik, hogy a volt katolikus pap az elmulasztott két évi járandóságot szintén perelte volna, ha jogosítva hitte volna magát katolikus egyházi természetű papjavadalmakat zsidó vallásu egyéntől követelni. Amde azért a katolikus pap jól tudja, a mit a miniszter ur megint elfelejtett, hogy az elidősüléshez törvényes alap szükségeltetik.

S hol van itt a törvényes alap?

Trefort rendelete szinte félve, majdnem suba alatt mutogatja a törvényes alapot, midőn kimondta az elmarasztaló határozat indokolásában, Luria Bernát oly urbéri birtokot bir, mely után jogelődje is fizetett papi illetményeket.

A mi a jogerőd fizetését illeti, ez jogi és törvényes szempontból Luria Bernátnak sem előnyére sem hátránya nem szolgálhat a főnebb említett legelemibb princípiumnál fogva, mely szerint mindenki csak a saját tényéért felelős. A miniszteri indokolás is a birtok urbéri voltára fekteti a súlyt, mely után fizették a papi járandóságát.

E szerint nem az egyén, hanem a birtok fizeti. És e szerint két esettel állunk szemben a Trefort ukásának megítélésénél.

Az első esetben, ha t. i. birtok és nem birtokos fizet egyházi járandóságot, akkor tényleg Magyarországon kellene lenni nem csak vallásfelekezethez tartozó egyéneknek, hanem bizonyos hitvallást követő birtokoknak. Más szóval és világosabban kifejezve, Magyarországon kellene lenni katolikus,

görög-keleti, görög egyesült, kálvinista, luteránus és unitárius vallásu birtoknak. Trefort miniszter ur sokat szokott ugyan beszélni és sok beszédnek sok szokott az alja lenni, hanem ilyen furcsa állítást még eddig sem ő, sem más ebben a hazában meg nem kockáztatott. Birtoknak, szokásnak tartozandóságáról sem törvény, sem adós eddig elé semmit sem tudnak. Hiszen csak el kell gondolni, hogy a folytonos birtok változásoknál micsoda lipótmezei tébolydába való jogviszonyokat teremtene meg a fekvő vagyon vallási természetű! Ez esetben katolikus fizetné az unitárius pap javadalmait, kálvinista a luteránusét, luteránus a katolikusét. És így tovább: a zsidó — esetleg minden vallás papját, csak a zsidóét nem fizetné senki, minthogy a zsidó vallás — Trefort ur liberalizmusa kegyelméből — erre is csak túrt vallás.

Nos, ez az eset tehát még feltevésnek is absurdum. Marad tehát a második, hogy a speczialiter katolikus papi javadalmak fizetése olyan dologbani, tehát magánjogi természetű jog, a mely az urbéri birtokokkal együtt jár. Amde:

1-szor ma már urbéri és nem urbéri birtok között különbség per absolute nincs.

2 szor Az urbéri birtok minden magánjogi terhei az 1848-iki törvények által meg lettek szüntetve.

3-szor még midőn megszüntetve nem voltak is, magánjogi természetű egyházi terhek alól nemesek és nem katolikus vallásuak ki voltak véve. Miután ma nemes és nem nemes között szintén nincs különbség; s a mi a zsidót illeti, miután az emancipációs törvény által az egyébb vallásuakkal egyenlő polgári és politikai jogot nyert, katolikus egyházi illetményeknél urbéri birtok után való fizetésére még azon esetben sem szorítható, ha tényleg ilyen magánjogi természetű egyházi követelések urbéri birtokokat még egyáltalában terhelné nek.

telességéről való elmélkedés csak annyiban fog érdeket kelteni, a mennyiben kimutatható, hogy a kinyilatkoztatott hit hirdetője erkölcsi mivoltánál s általán életmódjánál fogva semmikép sem játszhatta a közvetítő szerepét Isten és ember között a revelatio alkalmával, ha ez utóbbi meg is engednök. Ha a férfit el is esik, azért nem bukik meg vele az eszme, a gondolat. Mert a nélkül, hogy magunkévá tennők a deisták tantételeit, a kiknek főképviselei Shaftesbury Reimarus azon theist vitatják, hogy az erkölcs a vallástól teljesen elkülönítendő, hogy a jog és jogtalanság fogalmai teljesen függetlenek Isten fogalmától, mindamellett lehetetlen, hogy ki ne mondjuk, hogy a velünk született ideák theoriájának érvényessége kiválóan a morálra nézve elismerendő, ha már az ideae in natae tekintetében engedményről egyáltalán szó lehet, mihelyest a sensualismust nelső okoknál fogva elvetjük. A velünk született eszmék elmélete ugyanis azt tartja, hogy mindazon eszmék velünk születtek, létünkkel egyszerre keletkeztek, a melyek valami természetfölöttit és szükségszerűt tartalmaznak. A nélkül, hogy a velünk született eszmék fejtegetésébe mélyen bebocsátkoznánk, a mire nézve a kritikai philosophia a dogmatikaitól lényegileg eltér, legyen elég e célból felemlítése annak, hogy ez eszmék oly értelemben tekintendők virtualitásoknak, hogy a lélek bizonyos dispositióval bir arra, hogy azokat magában felidézze, mihelyt valamely érzéki szemlélet, mint alkalmi ok e dispositióhoz hozzájárul. S ugy hiszünk, ugyanez áll a moráleszmékről is. Ezek a lélekben elejétől fogva virtualiter megvannak; a vallás nem teremtheti, hanem csak fejlesztheti s nemesitheti őket. A

kik e tant furfangosnak találják, gondolják meg, hogy daczára a számos vallásfelekezeteknek, melyek az idő jártával lassanként keletkeztek, a morál sarkelvei mindennütt és mindenkor kevés kivétellel ugyanazok, mint a sinai kinyilatkoztatás előttié. E sarkelvekre akadunk az ugynevezett hét noákhidikus parancsolatban. Az erkölcsiség eszméje mindenkor megvolt; a kinyilatkoztatás célja abban állott, hogy ezt öntudatra ébressze, öntudatosá tegye. Létezik bennünk természetbeli fény, mely magától meggyulad, s mely kívülről csak intensitást nyerhet.

Miután látták, hogy a morálevl a kinyilatkoztatás alá nem rendelhető, meg fogjuk érteni, hogy Maimuni nyilatkozatai az iszlámról csak megítélést, de ne nem elítélést involválnak. Mert a mennyire az utóbbiról egyáltalán szó lehet, csak Mohammedet illeti, de nem tanának erkölcsi elvét. Mert nem bámulhatjuk eléggé a forrás tisztaságát, a melyből az iszlám egyes dolgai folynak, Isten absolut egységének princípiumát. Másrészt nem tagadható, hogy a folyam medrének tágultával az ismeret tiszta vize némileg megzavarodott.

Az első s közvetlen ok, mely Maimunit arra indította, hogy az iszlámmal szemben állást foglaljon, nem volt nagyon örvendetes. A hitkényszerítés, a mely alatt testvérei nyögtek, nyomta kezébe a tollat. Evvel kapcsolatban áll a Maimuni álmohammedánismusának kérdése, mely kérdés újabb időben heves viták tárgyává lett. A Maimuni ideiglenes hitehagyottságáról szóló hír kisebb-nagyobb eltérésekkel arab-forrásokra vezetendő vissza. E források: Alkifti, a ki Joseph ben Jehuda ibn Alkinnal,

E szerint jogtalan, törvényellenes és tarthatatlan a miniszteri rendelet indokolása ebből a szempontból is.

És itt merült volna föl a kérdés, vajjon a miniszteri rendeletnek ez a kifejezése, hogy a »kötelezettség folytonos gyakorlalon alapszik«, nem azt jelenti-e, hogy a törvény ugyan már nem terhel urbéri birtokot magánjogi természetű egyházi javadalmak fizetésével, de a szokás megállapítja azt olyannyira, hogy bár ki vegye tulajdonába a birtokot, azt csak a szokás által arra rótt terhekkkel együtt teheti.

Valóban mást a rendelet azon idézett szavai-
ból alig lehet kiolvasni, csak hogy ennél a pontnál a miniszter urat a jogi memoriája csodálatosan megint cserben hagyta.

Itt ugyanis a dolog a következőképen áll. Ha a törvény az urbéri birtokok minden magánjogi természetű terheit eltörülte, azokat a szokás helyre nem állíthatja, mert szokásjogot positiv törvény rendelete ellenére megállapítani sem nem lehet, sem nem szabad. Ez az egyik tény.

A másik hasonló fontosságú, melynél Trefort miniszter ur megint arról feledkezett meg, hogy Magyarországon ez idő szerint telekkönyvek is léteznek. Nem csak léteznek, de törvény által szabályoztatnak a mindenféle ingatlant terhelő jogok, s vitássá nem tehetőek, illetőleg az ingatlan ellen érvényesíthető erejük a szabályszerű telekkönyvi biztosítástól függ. Midőn tehát Luria Bernát oly urbéri birtokot bír, mely után fizetendők azok az egyházi illetőleg papi járandóságok, az ő fizetési kötelezettsége csak azon egy esetben nem vitás, ha ezen birtokot terhelő fizetési kötelezettség a birtokra tényleg betáblázott vagy előjegyezett.

Birtok ellenében másként törvényes jogot szerezni nem lehet, ha csak bűnös ítélet alapján nem.

Mindezekből tehát az következik, hogy maga

a követelési jog nem csak vitássá tehető, hanem vitássá is vált, mindentől eltekintve, már azon egyetlen egy tény által is, hogy Luria Bernát a katolikus papnak az általa jogtalanul követelt papi javadalmak fizetését megtagadta. E szerint Trefort miniszter urnak a közigazgatási bizottság határozatát helyben hagyni jog és törvény alapján nem lehetett, hanem az ügyet, ha a pap járandósági követelményei az urbéri birtokot terhelik, mint magánjogi természetű, a rendes bíró illetékes eldöntése alá kellett volna utalni.

Másként áll a dolog, ha a keresetbe vont papi javadalmak az urbéri birtokot terhelő nem magánjogi, hanem egyházi természetűek. Oly természetűek tehát, a melyeket a magyar magánjog az egyházzog keretébe utal. És hogy az ügy csak is tisztán egyházi, sőt vallási természetű, legcsalhatatlanabb bizonyága, hogy utolsó forumban a vallásügyi miniszter döntötte el, holott közigazgatósági hatóságok előtt folyván, különben a belügyminiszter leendett az utolsó fórum.

Nos, midőn a dolog így áll, a miniszter rendelete többé nem csak flagrans törvénysértés, de a vallási türelmetlenségnek: a zsidó vallás állami kigúnyolásának, kisebbitésének és megsértésének legvastagabb ténye. Az a miniszter, a ki azt a rendeletet aláírta, piruljon el akkor, midőn azt meri a szájára venni, hogy Magyarországon a vallási türelem példátlan a maga nemében.

Mert ha a követelt és a miniszter által helyben hagyott papi javadalmak fizetési kötelezettsége egyházi természetű, tehát az egyházzog folyamánya, akkor a katolikus pap mindenek előtt saját hatáskörét lépi át, midőn oly javadalmakat, a melyekhez neki katolikus papi minőségében van joga, a melyeket tehát ily minőségben csak katolikus híveitől követelhet, más vallás felekezethez tartozó egyéntől igényel.

Továbbá: a katolikus pap megsérti a zsidó vallást, mert azt csak oly Isten nevében, emberek

Maimuni kedvelt tanítványával szoros barátságban élt, a mely körülményt Munk Alkifti hitelességének javára tekintetbe vesz. Továbbá Ibn Abi Oseibia, a ki állítólag Maimuni fiával, Dáviddal, Kahirában, mint orvos működött, és végre Abul-Faray (Gregorius Barhebraeus), a jeles szír és arab tudós.

A hitkényszerítés rémei borongani kezdtek, a midőn az almohádbeli király Abdul-Mumen Cordovát 1148-ban bevette. Mert mihelyt Andaluzia fővárosa az ellenség hatalmába került, Abdul Mumen halálbüntetéssel való fenyegetés mellett kiadta a parancsot, hogy a zsidók és a keresztények, a kik nem hagyják el az országot, térjenek át az iszlámra. Ezen alkalommal Maimuni József és két fia Mózes és Dávid, eleget tévén az önfentartás követelményeinek, állítólag meglátogatták a mecseteket és nyilvánosan vallották Mahommed isteni küldetését. E feltevés azonban, a mely, mint már említettük, arab szerzőknek köszöni keletkezését, nem mondható minden kétségen felülinek. Habár Munk Alkifti hitelességét, a ki a szóban levő kérdéstről igen határozottan nyilatkozik, tekintettel Ibn Aknihoz való szívélyes viszonyára (les intimes rapports) igen nagyra becsüli; azon körülménynél fogva azonban, hogy a zsidó történetírók, kiválóan Saadia ibn Danan, ilyen tényről mit sem tudnak, továbbá, hogy Maimuni ellenei, kik támadásaikban nem bántak vele kiméletes módon, őt soha hitehagyással nem vádolják: nagy kételyek merülnek fel Maimuni almohammedánizmusa iránt. Ehhez járul még, hogy Alkifti, kitűnő összeköttetései dacára, Maimuni életéről és működéséről nem volt kellőleg értesülve, a mire már Chwolsohn és Steinschneider figyel-

meztettek. Sőt Maimuni családja a valláskényszer elő Fezbe menekült, a hol a Maimuni Mózes a nagytudományu R. Jehuda ha-Kohen Ibn Sussan előadásait hallgatta. De itt is dultak a hitkényszerítés szörnyetegei és Juda ibn Sussan hitéhez való ragaszkodásáért vérpadon lelte halálát. Maimuninak újra menekülnie kellett, a mire bizony nem lett volna szükség, ha csakugyan áttért volna az iszlámra. Maimuni 1165. április 11-én (Ijjár 4-én) hajóra szállt családjával Acco felé tartván, a hová sok viszontagság után, a mint ezt ő maga elbeszéli, május 16-án (Szivan 3-án) érkezett meg. Maimuni ebbeli tudósításában határozottan megjegyzi: azaz »Accóba érkeztem és a hitkényszerítés elől megmenekültem«, a mi nehezen anyit jelent: »és ime megszabadultak a hitkényszerítéstől«, a mint ezt Geiger fordította. Hogy különben Geiger egész ebbeli eljárása tendentiosus, azt már Steinschneider mutatta ki. Érdekes e vitára nézve Halberstam védírata, a ki nagy hévvel és többnyire nagy szerencsével megczáfolja Geiger, Munk, Carmoly és Graetz argumentumait. Mindenesetre nagy bátorság kell ahhoz, hogy valaki Maimuni védelmére keljen, miután Graetz nagy bölcsen kijelentette, miként a maimuni kryptomohammedanismusról való tény oly biztos, »hogy ezt csak a kritikai bárgyuság vonhatja kétségbe.

A felhozott okok alapján tehát azt állíthatjuk, hogy Maimuni a valláskényszer tartalma alatt az örökölt valláshoz híven ragaszkodott, s hogy szertartásait, ha nem is mindig nyilvánosan, tiszta szívvel teljesítette.

írgalmából megtúrt valaminek tartja, a melynek a követői az ő papi és vallási anyagi érdekeinek szolgálivá aljasíthatók.

Igen is, épen csak a zsidók, mert hogy protestans vagy keleti vallású idegen egyház papjának a javadalmait is fizette volna, — sőt hogy ezektől ilyen papi javadalmak fizetése valaha kéretett volna, arra eddigelé még nem volt eset.

Ez oly semmibe sem vevése, oly fitymáló megsértése a zsidók vallásának, a mely sehogy sem látszik öszhangban állani a kormány azon szándékával, hogy a zsidóságnak, mint vallásfelekezetnek helyet akart adni a felső táblánál.

És Magyarország vallásügyi minisztere azt az eljárást helyben hagyja? törvényesnek és jogosnak ismeri el?

Ugyan mit várjanak akkor az Istóczyak és Ónodyak működésétől, ha a vallásgyűlöletre szólító antiszemitizmusnak az utját maga a vallásügyi miniszter egyengeti?

Az annál botrányosabb, mert az egyházi autonomia természete hozta magával a következőket. Hogy:

1) minden egyház, katolikus, protestans, görög és zsidó, saját hiveitől saját szükségleteire bizonyos adót vagy szolgálmányokat követelhet.

2) minden egyház papja saját egyházi tényeiért, saját hiveitől bizonyos járandóságokat igényelhet.

De hogy ezen egyházi férfiak szolgálataikért járó illetményeiket más egyház tagjaitól is megkövetelhessék, arra sem egyházjog sem a polgári törvények egy vallásfelekezetnek sem adnak jogot: mert ez nem csak túllépés az egyházi autonomia jogkörén, de egyik más egyház autonomiája nyílt megsértése is.

S hogy ennek miért csak a zsidók vannak és lehetnek kitéve, a kik saját egyházi szükségleteiket szintén maguk fizetik, a kik papjaik funkcióiért egyházi járandóságokkal szintén adóznak, — arra feleljen meg Trefort ur liberálismusa, jogérzete és vallási türelme, mert mi a miniszteri rendelet által elkövetett sérelmek ellenében csak tiltakozó szavunkat emelhetjük föl.

Stöcker.

A berlini pap, a ki az antiszemitizmus első terjesztője Németországban, a német császár udvari szónoka Stöcker hamisan esküdt és e büntény bélyegét Munkel védő rásütötte a nyilvánosság előtt egy törvényszéki végtárgyalás alkalmából. Valóban megdöbbentő következtetésekre kell jutni az elfogulatlan elmének, ha elgondolja, mily váratlan leálczázások érték az antiszemita vezéreket egymásután. Rohling, a prágai egyetem tanára, a ki egy ideig talmud tudományával szélhámoskodott, most leleplezve áll a világ előtt, egész visszataszító meztelenségében, mint hitvány svindler, a ki mások tudományát bérbe vette, hogy sajátjaként árulja. Leálczázta az az ember, a kitől a tudományt bérelte, Brimanus, egy faczér rabbi, a kit hitközsége elcsapott és aki ez okból az antiszemita táborába ment át árulkodni. Rohling csakhamar védő szárnyai alá vette ez elzüllött egyént és kitarotta, mert szüksége volt reá. Brimanus fordította neki a talmudot, melyet ő olvasni sem tudott és ugyancsak Brimanus volt az, a ki — hogy annál érdekesebbé, annál hasznosabbá tegye magát a buta antiszemita előtt — a legkalandosabb rémhistoriákat hazudta bele a talmud ősi lapjaiba. A vége az lett, hogy mind a két jó madarat leleplezték.

Most Stöckerre került a sor. Ez nem hamis talmud citátumokkal támadtá meg a zsidókat, hanem társadalmi

bűnök elősorolásával. Azt mondta, hogy a zsidók közt van a legtöbb csaló, hamisesküvő sat.

És ime! az a ki a zsidók ellen ily ráfogásokkal izgatott, most maga került a hamis esküvés bűnösei közé. Ő, aki erkölcsbirónak, tiszta jellemű lelki pásztor-nak, népbarátnak hirdette magát, hamisan esküdt, hogy e gaszágból hasznot huzzon.

Itt közöljük azon jelenet lefolyását, mely a Stöcker leálczázását tartalmazza:

A németországi antiszemita mozgalom megindítója. Stöcker ndvari lelkész sajtópört indított a Freie Zeitung ellen, mert a lap egy cikkében hazugnak és szédelőnek bélyegezte őt. A pör érdekes leleplezésekre szolgáltatott alkalmat, így konstatálták, hogy Stöckerék a jótékony célra befolyt összegeket választási célokra használták föl, de a legizgalmasabb jelenete a tárgyalásnak akkor folyt le, midőn a vádlott védője, Munkel birodalmi képviselő a hamis eskü vádjával illetve Stöckert a termet zsufolásig megtöltő közönség jelenlétében. Stöcker ugyanis egy korábbi pörben eskü alatt azt vallotta, hogy Ewald tanut, ki egy ismert berlini agitator, soha sem látta. A mostani tárgyaláson azután beigazoltatott, hogy Stöcker Ewalddal személyesen érintkezett. Legterhelőbb volt erre nézve Görcki városi képviselő vallomása. Görcki jelen volt abban a gyülekezetben, melyre Ewaldot maga Stöcker hívta meg. Az elnök kérdésére azután előadja Görcki, hogy a gyülekezet alkalmával Ewald az emelvényen ült; Stöcker, ki előbb a közönség soraiban ült, később maga is az emelvényre ment. Ott Ewald hallhatóan és világosan Stöckerhez kérdést intézett, melyre amaz igennel válaszolt. Ezután Stöcker emelt szót s óva intette a munkásokat, nehogy Ewald elveit kövessék. Elnök: Térbelileg tehát együtt voltak. Tanu: Igen. Elnök: Tehát szorosán egymással szemben? Tanu: Egymással szemben. Görcki azután a védő kijelentésével megegyezően elmondja, hogy Ewald jelen volt egy másik gyülekezetben is, melyen Stöcker elnökölt, ott többször szót emelt, végre provokáló viselete miatt a teremből kivezettetett. Mindez nem kerülhette el az elnök figyelmét s azért ugy Görcki, mint a száz más ember elremült, mikor hallották, hogy Stöcker miféle esküt tesz. Elnök: S feltűnő Ewald külső egyénisége? Tanu: Ewaldnak nem mindennapi arcza van. Munkel védő hangsulyozza, hogy a hallottak után Stöcker érdekében áll Ewald kihallgatása, melyet elrendeltetni kér. Az ügyész ezt ellenzi, mire a törvényszék határozathozatal végett visszavonul. Elnök kihirdeti a következő határozatot: »Tekintettel arra, hogy Tutzauer és Görcki tanuk vallomásai által igazolva lőn, hogy Stöcker immár ellenkező eskuje előtt több ízben személyesen érintkezett Ewalddal, ennek kihallgatása tehát a tényálladékon mitsem változtat, védelem kérelmének hely nem adatik.« Munkel védő konstatálja, hogy e birói határozat által meg van állapítva az, hogy Stöcker hamis esküt tett. Nélkülözök azonban — tevé hozá a védő — e határozatban minden támpontot arra nézve, hogy a törvényszék Stöckert tette miatt felelősségre szándékozik e vonni. — Tekintettel arra a körülményre, hogy Stöckernék találkozásai Ewalddal oly viszonyok közt történtek, melyek egy lelkiismeretes tanu figyelmét egyáltalában nem kerülhették ki, a védelem kénytelen lesz azt bebizonyítani, hogy Stöcker eskuje tudva hamis esku volt. Annál fontosabb lesz Ewald kihallgatása. Stöcker védelmére azt hozta föl, hogy lehet, mi-kép tévedett Ewald személyében, mely kijelentést a közönség derűltséggel fogadta. Végül megemlítjük, hogy az államügyész őt havi fogságra kérte a vádlottat elítéltetni. Utána Fuchs és Munkel mondták el védbeszédeiket. Az utóbbi így végzé: A közvéleményt azt fogja mondani »A vádlottat elítélték, de Stöcker az igazi elítélt. Az ítéletet kedden délután fogják kihirdetni.

A fentebbiekből látható, milyen könnyelműen esküszik

az, a ki másoknak az eskü szentségét predikálja. De Stöcker nemcsak hogy hamis esküt tett, hanem egyéb bűnös cselekményeket is követett el. A tárgyalás további folyamában kitűnt ugyanis, hogy 2000 márkát, mely összeget jótékonyági célokra vett át, a saját szükségleteinek fedezésére fordított és mikor felelősségre vonták a készpénz helyett kötelezvényt mutatott be, melynél fogva ő a pénzt csak bizonyos határidőben lefizeti. Stöcker ez eljárásánál is hitványabb Witte lelkész ellen elkövetett denuncziálása, hogy állásából, melyet ő elnyerni óhajtott, kitérje. Mindezek a nemtelen jellemre mutató tények a berlini tárgyalásnál napfényre kerültek. Stöcker le van álcázva, szereplésének utolsó órája ütött. A mint beszél német udvari szónok tisztjéről le fog mondani, mert azok után, miket a tárgyaláson kiderítettek ő ilyen bizalmi állást az udvarnál többé be nem tölthet. A Stöcker által bepanaszolt szerkesztőt 3 heti fogságra ítélték ugyan, de a bíróság az ítélet indokolásában kiemelte, hogy a marasztaló ítélet vádlottnak csupán becsületsértő kifejezéseit akarja sújtani. Az indokolás egyébként súlyosabb ítéletet tartalmaz Stöcker fölött, a kit a bíróság könnyelmű helytelen és az igazságtól messze kalandozó agitatornak állít a közvélemény elé. E per kimenetele a berlini antiszemitizmusról lerántotta az álczát és a német közönség már most alaposan ismeri ámitóit.

Előfizetési felhívás!

Azon tisztelt előfizetőket, kiknek előfizetésük lejárt, tisztelettel kérjük, előfizetéseiket mielőbb megújítani, hogy a lap szétküldése iránt tájékozva legyünk.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve	8 frt.
Félévre	4 „
Negyedévre	2 „

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (V. ker., Hajnal-utca 2. sz. küldendők.)

A k i a d o h i v a t a l.

H I R E K.

— Nagy Kanizsáról írják nekünk: A helybeli izr. hitközség f. hó 14-én róttá le a kegyelet adóját boldogult, örökké elfelejthetetlen lelkipásztorának, Fassel H. B. főrabbiának emléke iránt; e napon történt ugyanis a dicsőült sirjára a hitközség költségén emelt emlékoszlop ünnepélyes leleplezése. Jóval az ünnepély megkezdése előtt özönlött ki a lakosság minden osztálya az izr. sirkertbe és a holtak városának tágos térségét a hívők beláthatlan sokasága lepte el, kik valamennyien kizarándokoltak, hogy a forrón szeretett lelkiatya sirját a legmélyebb fájdalom sajtolta könyeivel áraszák el. — Pontban 5 órakor megjelent a hitk. képviselőtestülete a gyászünnepélyt rendező Ch. kadischa egylet elnöksége kíséretében, követve az elhunyt gyászba borult özvegyétől s a mélyen sujtott rokonoktól, kik messze földről jöttek, csupán csak hogy a leleplezési ünnepélyen jelen legyenek. Az ünnepély az énekkar által előadott szivreható és a hangulatnak megfelelő egyházi énekkel vette kezdetét, melynek befejeztével főt. Dr. Neumann Ede főrabbi — elődének méltó utódja — tartalmas és alakjában teljesen sikerült emlékbeszédében a dicsőült elvülhetlen érdemeit

méltatta különösen kiemelve, hogy Fassel mint zsidó, mint lelkész és mint tudós egyaránt kiváló férfiú volt, és hogy minden vallásossága mellett a haladás és mérsékelt reform érdekében számtalanszor sikra szált. A valóban remek szónoklás jótékonyan hatott a hallgatókra, kik az előadottakban saját érzelmeik hű kifejezését találták. Alig hangzottak el a szonok zárszavai, midőn a lepel lehullott és a 3 méternél magasabb emlékoszlop egész pompájában tünt elő a bámuló és a helyzet behatása alatt álló közönség előtt. A szokásos kadis imával és egyházi énekkel befejezését találta ezen szerény, de mégis nagyszerű ünnepély, mely egy lelkipásztor dicsőítésére rendeztetett, de egyszersmind fényes tanuságot tesz a hitközség kegyeletes érületéről, mely szeretve tisztelt rabbijának emlékét ily megható és méltó módon örökölte.

— Trefort — zsidó származásu. A vallás és közoktatásügyi miniszterről, Trefort Ágost urról egy erdélyi oláh lap azt ujságolja, hogy zsidótól származik. Atyja — úgy mond az oláh lap — nem volt sem francia, sem görög, hanem egyszerű zsidó kereskedőnek kikeresztelkedett fia. Ez adatot a nevezett ujság egy öreg oláh paptól kapta, aki állítólag Trefort atyját ismerte. E hirre vonatkozólag mi a következő sorokat vettük: Tekintetes szerkesztő ur! Az a hir, hogy Trefort vallás- és közoktatásügyi miniszter atyja kikeresztelkedett zsidó volt, nem áll. Teljesen megbízható forrásból értesíthetem, hogy Trefort Ágost tolnamegyei születésű és hogy atyja Magyarországra letelepedésekor francia katona volt, a ki szolgálatát otthagyta, miután itt Tolna megyében megnősült. Kérem e helyreigazító sorokat becses lapjában közzétenni, annál is inkább, nehogy úgy látszék, mintha a zsidóság abból, hogy Trefort ur zsidó származású bizonyos következtetéseket vonjon le, melyek félremegyarázatokra okot szolgáltathatnak. Kiváló tisztelettel maradtam sat.“ közöltük-e sorokat, melyekhez az író meg azt a megjegyzést is fűzi, hogy Trefort születési bizonyítványát, ha kell, megszerezheti és nagyobb hitelesség kedvéért rendelkezésünkre bocsátja. Bár nem tudjuk, hogy a tisztelt levelező ur, miért szemelte ki épen a mi lapunkat eme levelének közzé tételére, mégis szívesen teljesítettük kívánságát, mert azt hisszük, hogy ha az általa felhozott tények a valóságnak megfelelnek, akkor talán elhallgat az a sok indokolatlan mende-monda, a mi Trefort ur származása körül támadt. De csakis ezen indokból közöltük a helyreigazítást, más okunk nem volt, hogy tudomást vegyünk az oláh lap állításairól. Nekünk tökéletesen mindegy akár zsidó, akár francia, akár görög származásu Trefort ur. Büszkék meg egyáltalában nem volnánk reá, mert volt akárhány zsidószármazásu férfiú, a ki összehasonlíthatlanul nagyobb volt Trefort urnál és mi még sem büszkélkedünk neveikkel.

Parlagi Vilma festménye. Az a szörnyű lárma, melyet a Parlagi Vilma fiatal festő nő által készített Kossuth-kép keltett, bennünket is néhány megjegyzésre készített. Nem a képről magáról akarunk szólni, mert ahoz, hogy műalkotás-e a vagy csak mázolvány, lapunknak semmi köze. Mi tehát inkább a festőnő kritikusaival akarunk itt foglalkozni és kimutatni, hogy gyakran mily indokok működnek közre egy mű megbírálásánál. A dii minorum geutiumokról nem szólunk, mert azok ítéletei a kíváncsi olvasó pillanatnyi szükségének kielégítésére szánt vásári pletykázások, melyek nem benső meggyőződésből, hanem más homályos forrásokból folynak. De szólunk Herman Ottó ur kritikájáról, a ki, szintán tolla hegyére fogta. Herman Ottó ur e héten Parlagi Vilma képéről tárczát irt az Egyetértésben, a melyben elmondja, hogy ő is megnézte a képet, hogy a kép nem áll a művészet magaslatán, hogy az olasz szakértők, kik — képet művészi alkotásnak mondták, a dologhoz nem értenek és végre és ez volt a tárcza főczélja — rettenetes szemrehány

sokat tesz a művésznőnek, a miért a Kossuth-képet belépti díj mellett mutogatja és újságokban és plakatokon hirdeti. Ez piaczi eljárás, kiált fel Herman Ottó úr és a ki a sorok közt olvasni tud, az csakhamar ráakadt a kritikus urnak ki nem mondott, de az általa ostromozott üzér-szellem alatt lappangó czélzatra. Herman ur ugyanis a zsidó származású művésznőt akarta sujtani, a ki a Kossuth-képpel is üzletet csinál, holott ugymond, Kossuthot ingyen kéne mutogatni, mert a nemzet balványa. Ez a beszéd valóban legjobban jellemzi Herman Ottót, aki napjában háromszor is képes megváltozni politikai nézeteit. Reggel a kávénál radikális, ebédnél a gentryt dicsőíti, este pedig liberalis szellem leugiát. Mikor a kritikát írta, a jogegyenlőség elvére nem emlékezett, mert különben nem veti szemére Parlagi Vilmának, a mit Munkácsy is elkövetett azzal a különbséggel, hogy Parlagi Vilma a »magyar nemzet balványát«, Munkácsy ellenben a keresztény világ istenét állította ki és nézette 50 vasért! Hja, ha Munkácsy atyja véletlenül zsidó lett volna, akkor Herman Ottó ur talán az ő eljárását is piaczinak, üzérkedőnek mondja.

— **Rezső trónörökös** utolsó keleti utazása alkalmából Damaskusban Lisbonne Salamonnak, a damaskusi izr. hitközség elnökének vendége volt. Ez esetről a N. fr. Pressében, hosszabb tudósítás jelent meg nemrég, de az a tény, hogy Lisbonne zsidó és hogy a damaskusi izr. hitközség elnöke, említés nem tétett. Az estély, melyet a házigazda magas vendége tiszteletére rendezett a keleti vendégszeretetet gazdag szinpompájának egyik legemlékezetesebb nyilvánulása. Ottani lapok mesésnek mondják a fényt, melyet a trónörökös tiszteletére kifejtettek. Mi a hosszú és valóban elbűvölő leírásokból még csak azt említjük csupán, hogy Rezső trónörökös elragadtatásának többször igen hizelgő kifejezést adott. Egyuttal megemlítjük, hogy ugyancsak Lisbonne Salamon atyja volt az, kinek neve a hirhedt »damaskusi ritualis perben« szerepelt és midőn az osztrák koronaherczeg ezt tudva látogatásával megtisztelte, bizonyára oly jelét adta minden előíteltől ment gondolkodásának, mely minden igazságos hazafi keblét valódi örömmel képes betölteni.

— **A veszprémi izr. hitközség** elemi iskoláinál egy tanítói állás töltendő be, melyre a következő feltételek mellett pályázat hirdettetik: 1. Az állomás 550 frt fizetéssel és a véglegesítéstől számítandó 50 frt ötödéves pótlékkal jár ugyan, hogy a fizetés 700 frton tul nem mehet. 2. Pályázók tartoznak tanképesítetttségüket, családi állapotukat és erkölcsi magaviseletüket hiteles okmányokkal igazolni. 3. A pályázat határideje f. é. aug. hó 15-én jár le, mely határidőn tul beérkezett kérvények figyelembe nem vétetnek. Megjegyeztetik, hogy oly pályázó, ki már hosszabb sikeres gyakorlatot tud kimutatni, előnyben részesül, és hogy a pályázók közül az erre érdemesített próbaelőadásra fog meghivatni, de az uti költség csak az alkalmazottnak fog megtérítettetni. Veszprém 1885. jun. 14-én. Berkes Mór hitk. titkár. Az izr. hitközség elnöksége: Dr. Steiner Kálmán hitk. elnök.

— **Zsidók a közös hadseregben.** Az 1884 statisztikai kimutatások alapján a zsidó felekezetű katonák a közös hadsereg igen tekintélyes részét képezik. Tavaly mindössze 27935 zsidóvallású katona szolgált a közös hadseregben. Ez olyan szám, mely nemcsak legfényesebben bizonyítja a zsidóknak a katonai szolgálatra való alkalmazhatóságát, hanem egyuttal czáfolat is arra a vádra, mintha zsidók a katonai szolgálat alól minden áron kibujni igyekeznének.

— **A budapesti izr. nőegylet** jótékonyági statisztikájáról érdekes adatokat közöl a Jüd. Pester Zeitung utolsó száma. Ez adatok alapján közölhetjük, hogy a ne-

vezett egylet 19 évi fenállása óta összesen fél millió forintot költött jótékony alapítványokra; továbbá 183⁷ ezer forintot szegények segélyezésére, népkonyhái pedig 900.000 egyének nyújtottak ebédet és végül 180 árvát részesített nevelésben. Az ilyen egylet valóban megérdemli azt az általános elismerést, melylyel bir és kívánatos, hogy ezentul is lankadhatatlan erővel buzgolkodjék a humanizmus szolgálatában,

— **Zsidó képviselők a bécsi reichsrátban.** A bécsi reichsrátban az utóbbi választások folytán 14 zsidó képviselő fog helyet foglalni. Köztük sok olyan férfiú, ki már szamos éveken keresztül szerepel a nyilvánosság előtt. Ilyenek: Dr. Jacques, Dr. Bloch, Dr. Zucker, Rappaport. Vannak a zsidó képviselők közt földbirtokok, kereskedők és nagyiparosok is. A tizennégy képviselő közül öten csattakoztak az ellenzékhez, a többi kilencz pedig kormánypárti.

— **A „Pikáns Naptár“** sajtó perében panaszolt semmisségi panaszában, mint az eljárás lényeges formáinak megsértését azon körülményt hozta fel, hogy az elnök vádlottat az általános kérdésekben a vallás iránt is megkérdezte. A Curia erre vonatkozólag következőkép határozott: A vádlotthoz intézett általános kérdésekre adott feleletben az is bennfoglaltatik, hogy vádlott mőzes vallású, a mi második panasz pontul felhozatik, az elj. szabályok, valamely tiltó rendelkezésébe nem ütközik, de különben is a vádlott vallásának kitüntetését, a m. kir. Curia nem ismeri el oly befolyási eszköznek, mely az ország esküdeit a vádlott hátrányára hangolni alkalmas.

Nyilatkozat.

Már hónapok óta elnézem, a helyben megjelenő »Függetlenség« című lap, mint ollózza ki az általam szerkesztett »Jüdische Pester Zeitung« tudósításait a nélkül, hogy lapomra, mint forrásra hivatkoznék. Ez a tény maga azonban felszólalásra nem indított volna, mert irodalmi tisztességet csak tisztességes laptól várhat az ember, és nem a »Függetlenség«-től. Midőn mégis felszólalok e ripókság ellen, teszem azért, mert lapomból nem csak hasáb számra ollózza a híreket, de a tisztességesen és jól megírott tudósításokat galádul elferdíti és csinál belőlük, az ő szája ize szerint, hazugság- és rágalomtól duzzadó antisemita czikkeket.

A »Függetlenség«-től ez az eljárás sem lep meg, de nekem mégis határozottan tiltakoznom kell ezen hirlapirói sikkasztás ellen.

Tudom ugyan, hogy a »Függetlenség«-nél ez bevett szokás és hogy az illető rovat vezetője csak gazdája nyomdokait követi: sikkaszt, s a sikkasztott tárgyat tolvaj módjára felismerhetlenné tenni igyekszik, hogy utoljára még erényt csinálhasson gaztettéből, de a »Jüd. Pester Zeitung« hirei végtére nem csángó pénzek és nekem valóban egész más feladatomban van, mint az, hogy az antiszemitizmus szegény - legényeinek sütnivalóval szolgáljak.

Szabolcsi Miksa
a »Jüd. Pester Zeitung«
szerkesztője.

Az
EGYENLŐSÉG

részére

HIRDETÉSEKET

felvesz

SCHWARZ GYULA

hirdetési irodája

IV. ker Váci utca 13. szám.

28. csoport a kiállításban.

A zsiniro tessék figyelni!

Nagyszerű butor-eladás.

A helyiség átalakítása végett a nagyszerű butor-raktár mélyen a bevásárlási ár alatt eladva lesz Nagy raktár szabadalmazott gyermeköltöző szekrényekben fürdő-berendezéssel és mázolt előszoba berendezésekben.

TERNÓ! TERNÓ! TERNÓ!

Budapesten 6000 forintos ternó!

Budapest, IX, kerület, Ferencz-utca 4. sz. 9. ajtó szám alatt lakó Hochstein Mátyás, szabó, ezennel köztudomásra adom, hogy Isten kegyelme és a híres matematikus Mihalik János ur szives segedelme által hirtelen meggazdagodtam, mivel ezen ügyes, nemesszívű számfejtő által velem közölt **1, 9, 12 számokra**, melyek Lentsch Ferencz ur lottógyűjtődéjében Budapest, IX. Templom- és Liliom utca sarkán 1 frt 25 krral meg voltak téve, **a f. hó 3-án megtörtént brünni húzásban**

6000 forintos ternót

nyertem, mely összeget folyó hó 5-én Mihalik János ur közbenjárásával, adó- és bélyegilleték levonta után a budapesti m. kir. lottópénztárnál a fővámházban már fel is vettem. Kimondhatlan örömem és jóltevőm Mihalik János ur iránti véghetetlen hálaérzésem legcsekélyebb jelül közhírré teszem e boldogító esetet. Tudja meg mindenki, hogy Mihalik János ur a legbölcsebb ternó-kiszámító, hogy nagy képessége és tudományának teljes erejével mindenkor oda működött, hogy a szenvedő emberiség részére a szegénység, nyomor- és inség helyett gazdagságot és jólétet varázsoljon elő! A kiszámítási képesség, a legdicsőbb eredmény Mihalik János ur elhibázhatlan, szerencsés ternó-számképleteiben érte el tetőpontját! Szivem legmélyéből óhajtom, áldja meg az ég minden jóval tekintetes Mihalik János urat! Éltesse az Isten még soká nemeslelkű jóltevőmet, ki rajtam is, mint már számtalan embertársamon bebizonyította, mily dicső páratlan eredményt érhet el egy az általános jóllét érdekében működő férfi azon buzgó fáradhatatlan tevékenységével, melyet szerencseszámok összeállítására fordít. Az Isten tartsa meg Mihalik urat még sok évekig, hadd vállalják még számtalanok boldogítására, hadd gazdagodjék meg általa még sok inség és nyomor közt sinlódó szegény embertársam, hadd juttasson mindenkit kitünő, elhibázhatlan számképletei által oly nagyszerű eredményhez, mint juttatott engem, szegény mesterembert. — Szegény és gazdag ne késsen sokáig, hanem kérje ki mindenki Mihalik ur elmaradhatlan ternó-számjait. A fentmondottak valódiságáról mindenki az alólirottól vagy fentnevezett lottógyűjtő urtól biztos felvilágosítást nyerhet. Köszönetem ismételt nyilvánításával maradtam Mihalik urnak örökké hálás tisztelője

Hochstein Mátyás, szabó.

Budapest, Ferencz-utca 4-ik szám, 9-ik ajtó.

Az országos kiállításra Budapestre jövők ne mulasszák el **Mihalik János urat**, **Kerepesi-ut 74. sz., I. em., 7. ajtó** azonnal felkeresni. Kérdő levelekhez kéretik 3 darab 5 kros bélyeget csatolni válaszadásra.